

ارتقای فرایند قانون گذاری
ایمنی جاده‌ای
مرجعی هستند و عملیاتی برای
نمایندگسورها

مترجمان:
دکتر محمدرضا مهماندار
حسین ولی توپسرکانی
مهران برزوفرد

عنوان و نام پدیدآور	ارتقای فرایند قانون گذاری ایمنی جاده‌ای، مرجعی مستند و عملیاتی برای تمام کشورها/ [سازمان بهداشت جهانی]؛ مترجمان محمدرضا مهماندار، حسین ولی توپسرکانی، مهران برزوفرد.
مشخصات نشر	تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، پلیس راهنمایی و رانندگی، دفتر تحقیقات کاربردی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۲۰۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۸۷-۱-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	عنوان اصلی: Strengtheninroad safety legislation: a practice and resource manual for countries, c۲۰۱۳
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع	رانندگی - قوانین و مقررات
موضوع	قانون گذاری - مطالعات تطبیقی
موضوع	راه‌ها - قوانین و مقررات
موضوع	رانندگی - حوادث
شابک افزوده	مهماندار، محمدرضا، ۱۳۴۸ - مترجم
شناسه افزوده	توپسرکانی، حسین ولی، ۱۳۵۲ - مترجم
شناسه افزوده	برزوفرد، مهران، ۱۳۸۸ - مترجم
شناسه افزوده	سازمان بهداشت جهانی
شناسه افزوده	World Health Organization
شناسه افزوده	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، پلیس راهنمایی و رانندگی.
رده بندی کنگره	دکتر تحقیقات کاربردی
رده بندی دیویی	۶۲۰.۷۲۳/۳۸۸
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۲۷۳۱۸

عنوان کتاب: ارتقای فرایند قانون گذاری ایمنی جاده‌ای - مرجعی مستند و عملیاتی برای همه کشورها
 مترجمان: دکتر محمدرضا مهماندار، حسین ولی توپسرکانی، مهران برزوفرد
 ناشر: مرکز تحقیقات کاربردی پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا
 ویراستار ادبی: سروش بهره‌بر
 جلد و صفحه‌آرایی: فاطمه رضایی
 چاپ و صحافی: انتشارات سایه سیاق فارابی
 شمارگان: ۱۰۰ نسخه
 چاپ: اول

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۸۷-۱-۲

نشانی: شهرک آزمایش، پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا، مرکز تحقیقات کاربردی
 کلبه حقوق این اثر به پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا تعلق دارد.

فهرست

پیشگفتار ناشر.....	۹
پیشگفتار مترجمان.....	۱۰
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: ارائه چهارچوبی حقوقی برای قوانین و مقررات ایمنی راهها.....	۱۷
۱. قوانین و مقررات مربوط به ایمنی راهها.....	۱۸
۱.۱. بومال، میراث از اقدامات قانون گذاری مرتبط با ایمنی راهها.....	۲۱
کادر ۱.۱. چهارچوب حقوقی و انواع قوانین مرتبط با ایمنی راهها در کشور هند.....	۲۱
۱.۲.۱. روندی و تغییر اخیر درباره جراحات و مرگ و میر.....	۲۳
۲.۲.۱. هنجارها و ارزش های اجتماعی.....	۲۳
۳.۲.۱. منابع مالی، انسانی و سایر منابع.....	۲۴
کادر ۲.۱. تعداد افراد نجات یافته و هزینه های اقتصادی مرتبط با معرفی قانون استفاده از کمربند ایمنی در کشور هند.....	۲۶
۳.۱. تأثیر بخش های گوناگون بر قوانین و مقررات ایمنی جاده ای.....	۲۶
۴.۱. اهمیت زمان بندی در ایجاد تغییرات.....	۲۷
۵.۱. منابع ایجاد تغییرات.....	۲۸
کادر ۳.۱. عوامل تأثیرگذار بر روش ها برای رفتار با سندیس بندی در کشور استرالیا.....	۲۹
منابع و مراجع.....	۳۴
فصل دوم: ارزیابی و ارتقای قوانین و مقررات.....	۳۹
جدول ۱.۲. ارزیابی قوانین و مقررات.....	۳۹
۱.۲. انجام ارزیابی اصولی.....	۴۱
کادر ۱.۲. همکاری درون بخشی: کمیته ملی ایمنی ترافیک کشور ویتنام.....	۴۲
۲.۲. بررسی قوانین و مقررات ملی.....	۴۳
کادر ۲.۲. اطلاعاتی که به توجیه تغییرات در سطح ملی کمک می کند.....	۵۰

کادر ۳.۲. قانون کلاه ایمنی موتورسیکلت در کشور کلمبیا.....	۵۲
۴.۲. بهبود جامعیت قوانین و آیین نامه‌ها.....	۵۴
۱.۴.۲. اطمینان از این که قوانین و مقررات بر پایه شواهد و مدارک هستند.....	۵۵
کادر ۴.۲. حصول اطمینان از شفافیت در متن قانونی.....	۵۶
۲.۴.۲. حصول اطمینان از این که قوانین و آیین نامه‌ها شامل مفاد مناسب و صحیحی برای اعمال قانون هستند.....	۵۷
کادر ۵.۲. رویکرد گام به گام کشور مالزی برای اجرای قانون کمربند ایمنی مسافر.....	۶۳
۳.۲.۲. حصول اطمینان از این که قوانین و آیین نامه‌ها شامل مجازات‌های صحیح و مناسب هستند.....	۶۴
فصل سوم: نتیجه و جمع.....	۷۳
۱.۳. بهبود جامعیت قوانین مرتبط با عوامل خطر ساز ویژه.....	۷۴
۳.۱.۱. سرعت.....	۷۵
کادر ۱.۳. تأثیر گذاری رسانع مالک دوچرخه های کنترل ساعت ثابت در انگلستان.....	۷۸
۲.۱.۳. رانندگی حین مستی.....	۸۰
کادر ۲.۳. تأثیر گذاری آزمایش تصادفی تنفسی در سوئد.....	۸۳
کادر ۳.۳. چارچوبی قانونی برای برنامه سازی در قرن فکل الکلی در ایالات متحده آمریکا.....	۸۶
۳.۱.۳. کلاه‌های ایمنی موتورسیکلت.....	۸۸
کادر ۴.۳. موتوری کردن سریع در کشور بورکینا فاسو.....	۸۹
کادر ۵/۳. استفاده از کلاه‌های ایمنی غیر استاندارد موتورسیکلت در کشورهای با درآمد پایین و متوسط.....	۹۱
کادر ۶/۳. استانداردها و نشانه گذاری های منتخب برای کلاه‌های ایمنی.....	۹۲
کادر ۷/۳. مشکلات برای اجرای قوانین استفاده کودکان از کلاه ایمنی در کشور ویتنام.....	۹۲
۴/۱/۳. کمربندهای ایمنی.....	۹۴

کادر ۸/۳	کمربندهای ایمنی جان افراد را نشان می‌دهد	۹۶
۵/۱/۳	صندلی‌های ایمنی کودک	۹۹
کادر ۹/۳	نجات زندگی کودکان با استفاده از صندلی‌های ایمنی کودک	۱۰۰
۲/۳	بهبود جامعیت قوانین مرتبط با اقدامات تمهیدی پس از صحنه تصادف	۱۰۴
۱/۲/۳	ارزیابی سریع سیستم مراقبت از آسیب‌ها	۱۰۵
۲/۲/۳	حصول اطمینان از چارچوب جامع قانون‌گذاری و تنظیمی برای مراقبت‌های	
	پس از تصادف	۱۰۶

فصل چهارم	حمایت از تغییرات قانون‌گذاری و تنظیمی	۱۲۱
۱/۴	تعیین موضوع مورد توجه	۱۲۲
۲/۴	تنظیم اهداف و یک‌ده‌ه‌ها حمایتی	۱۲۳
۳/۴	احاطه بر چشم‌انداز اساسی	۱۲۳
۱،۳،۴	درک فرایند قانون‌گذاری (یا عظیم)	۱۲۴
۲،۳،۴	برنامه ریزی دست‌اندرکاران	۱۲۵
کادر ۱،۴	فرایند قانون‌گذاری در کشور کنا	۱۲۶
۴،۴	طراحی و انتقال پیام‌های مؤثر	۱۳۰
۵،۴	گسترش مدافعان یک خط مشی و ایجاد مشارکت‌های قوی	۱۳۱
۶،۴	طراحی برنامه عمل، اجراسازی و نظارت بر پیشرفت آن	۱۳۱
کادر ۲،۴	استفاده از رسانه‌های مکتوب برای حمایت از تغییرات قانون‌گذاری از	
	دیدگاه قربانی	۱۳۲
کادر ۳،۴	حمایت برای تغییرات قانون‌گذاری مربوط به رانندگی در حوزه شهری و	
	کشور مکزیک	۱۳۵

فصل پنجم: پیوست قوانین	۱۴۱
قانون آمد و شد، فصل ۴۰۳	۱۴۲
قانون وسایط نقلیه موتوری کشور هند مصوب ۱۹۸۸ میلادی	۱۴۵
قانون مرتبط با ترافیک زمینی سال ۲۰۰۸ میلادی	۱۵۰

مصوبه آیین نامه‌ها درباره تسویه جرائم ناشی از تخلفات اجرایی در زمینه ترافیک	
جاده‌ای	۱۵۰
قانون آمد و شد جاده‌ای، بخش‌های ۴۳ الف و ۴۳ ب	۱۵۲
قانون کمک فوری پزشکی سال ۱۹۸۸	۱۵۵
قانون خیرخواهانه ۱۹۹۶	۱۵۶
قطعه‌نامه منسجم در رابطه با ایمنی جاده‌ای، ۱۴ آگوست ۲۰۰۹	۱۵۹
قانون فدرال مربوط به کار فعال و درمان فوری پزشکی	۱۶۳
قانون تنظیم و ثبت مراکز بالینی مصوب سال ۲۰۱۰	۱۶۷
قانون سندوة تصادفات جاده‌ای، اصلاحیه ۲۰۰۵	۱۶۸

پیشگفتار ناشر

آمار بالای تصادفات جاده‌ای و خسارات جبران‌ناپذیری که هر ساله از طریق سوانح رانندگی بر جوامع تحمیل می‌شود، باعث گردیده است که مسئولین و دست‌اندرکاران در تمامی نقاط دنیا با ارتقاء قوانین و یا تغییر آن، وضعیت ایمنی جاده‌ای را بهبود بخشند. در همین راستا سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۱۱ گزارشی از آسیب‌های ترافیک جاده‌ای منتشر نمود و در این گزارش به مسئولیت سنگین جهانی در خصوص آسیب‌های سوانح ترافیکی تأکید نمود است.

در ادامه بین تلاش مؤثر، کتابی تحت عنوان «ارتقای فرایند قانون‌گذاری ایمنی جاده‌ای» ترجمه شد و عملیاتی برای تمام کشورها، تهیه که در آن به موضوعاتی مثل فرایند ارتقاء قانون‌گذاری ایمنی جاده‌ای، چهارچوب حقوقی و انواع قوانین و مقررات ایمنی راه، عوامل تأثیرگذار بر اقدامات قانون‌گذاری، ارزیابی ارتقای قوانین و مقررات، جامعیت قوانین و مقررات و غیره پرداخته شده است.

مرکز تحقیقات کاربردی پلیس راهنمایی و رانندگی نیز در راستای وظایف ذاتی خود در حوزه کاهش تصادفات و تخلفات رانندگی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، با انجام فعالیت‌های علمی فراوانی رجاء! انجام تحقیقات گسترده؛ تألیف و ترجمه متون تخصصی، تلاش کرده است انتقال دانش فنی و تجارب موفق جهانی به دست‌اندرکاران مربوط حوزه ترافیک، کمک نماید. امید است تلاش این مجموعه در ترجمه کتاب و تمرکز بر رد توجه مخاطبین محترم قرار گیرد.

در پایان ضمن قدردانی از تلاش مترجمین محترم همچنین از تلاش‌های جناب آقای دکتر بختیار عباسلو و جناب آقای دکتر محمدرضا احدی به‌عنوان ناظرین ترجمه این کتاب، تقدیر و تشکر می‌گردد.

رئیس مرکز تحقیقات کاربردی پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا
سرهنگ ستاد شهریار بهزاد بصیرت

پیشگفتار مترجمان

کتاب «فرایند قانون‌گذاری ایمنی راه - مرجعی مستند و عملیاتی برای تمام کشورها» از جمله منابع ارزشمندی است که می‌تواند برای برنامه ریزان، پژوهشگران و کارشناسان حوزه سوانح ترافیکی مفید باشد و خواندن آن به این گروه‌ها توصیه می‌شود.

در عصر حاضر نظام ترافیک از پیچیده‌ترین و خطرناک‌ترین نظام‌هایی است. افراد جامعه روزانه مجبور به مواجهه با آن‌ها هستند. سوانح ترافیکی ششمین علت عمده مرگ‌ومیر در سطح جهان و اولین علت مرگ در افراد جوان در سنین ۹-۱۵ است. هر سال بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر در جاده‌های جهان می‌میرند و هزینه ناشی از مقابله با عواقب ناشی از این سوانح ترافیکی به میلیارد‌ها دلار می‌رسد. روند کنونی نشان می‌دهد که تا سال ۲۰۳۰ مرگ‌ومیر راجع ترافیکی سه به پنج‌گانه علت عمده مرگ‌ومیر تبدیل خواهد شد. با توجه به گرایش‌های مهندسی و گسترش روند صنعتی شدن و تغییر شیوه زندگی کنونی، نتیجه این همه سلامت بشر امروز را تهدید می‌کند. مخاطرات محیطی ساخته بشر از جمله حوادث است. با حرکت به سمت مدرنیته شدن و در نتیجه نبود توازن بین رشد ترافیک جاده‌ای و شرایط محیط، ترازدی سوانح ترافیکی را در کشورهایی که سطح درآمد پایین و متوسط دارند وخیم‌تر کرده و به روند روبه رشد آن‌ها سرعت بخشیده است. حدود ۸۵٪ میرایی و ۹۰٪ بار بیماری ناشی از حوادث جاده‌ای در جهان مربوط به این گروه از کشورها است و به همین دلیل نیازمند توجه بیشتری هستند. شیوع جراحات سوانح ترافیکی اثر قابل‌توجهی بر اقتصاد کشورها دارد. بالأخص کشورهای با درآمد متوسط و یا پایین که اغلب با

دیگر نیازهای رو به رشد دست به گریبان هستند. مرگ سالانه حدود ۱۷ هزار نفر در جاده‌های ایران که میزانی بالاتر نسبت به میانگین جهانی را در کشور ما رقم زده است مشکل بااهمیتی است که موجب دغدغه‌ای برای مسئولان اجرایی کشور بخصوص در حوزه‌های مرتبط‌تر مانند حوزه سلامت، راه حمل و نقل و پلیس شده است.

مقررات تنها نباید متوجه وسیله نقلیه یا اقدامات بعد از رخداد تخلف باشد بلکه لزوم رسیدن به ثمرات بازدارنده آن‌هم نه تنها برای راننده بلکه کلیه ذینفعان راه ضروری است. لزوم نظارت و سخت‌گیری بیشتر پلیس و آمادگی بیشتر نیروهای امنایران در ساعات، روزها و ماه‌های پرتردد، آموزش و نظارت بیشتر بر رانندگان جوان، آموزش مردم و تأمین محل‌های عبور مطمئن برای عابران پیاده، توجه به ایمنی کلیه سرشتیان خودرو صرف‌نظر از محل آن‌ها در خودرو، اندیشیدن تدابیر ریزه به‌م‌طور حفاظت از سروصورت در سرشتیان خودروها به هنگام تصادفات رانندگی و توجه به پاسخگویی بهتر مراکز درمانی نسبت به ارائه خدمات درمانی سریایی به صدومان ترافیکی از جمله مواردی است که نیاز به توجه ویژه دارد.

۱۱

گرچه به همت تلاشگران عرصه ترافیک به‌خصوص پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تلاش‌های قابل‌توجهی تاکنون به انجام رسیده و در کشور میزان رشد مرگ ناشی از سوانح ترافیکی روندی معکوس یافته است، لکن هنوز تا رسیدن به وضع مطلوب فاصله زیاد و نیاز به تلاشی همه‌جانبه و بین بخشی اجتناب‌ناپذیر است. امروز دیگر نمی‌توان بر پایه تجربیات خام و غیرعلمی یا تصمیمات بدون شواهد تحقیقاتی مشکل سوانح ترافیکی را حل کرد. تجربه کشورهای موفق در این

بخش نیز مؤید این است که افزایش توانمندی علمی متصدیان این حوزه و به کار گرفتن شیوه‌های جدید مؤثر همراه با انجام اصلاحات ساختاری مانند افزایش میزان استفاده از وسایل نقلیه عمومی، افزایش رفتارهای ایمن در کاربران راه، بالا بردن استانداردهای ایمنی راه و وسایل نقلیه و به‌روز نگه‌داشتن فرایندهای قانون‌گذاری در ایمنی راه از نکات بااهمیت برای دستیابی به اهداف موردنظر در این عرصه است.

دکتر محمدرضا مهماندار

حسین ولی تویسرکانی

مهران برزوفرد